



NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2022

GREEK SECOND ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I

Time: 2 hours

100 marks

PLEASE READ THE FOLLOWING INSTRUCTIONS CAREFULLY

1. This question paper consists of 16 pages. Please check that your question paper is complete.
 2. Read the questions carefully.
 3. Answer ALL questions in the Answer Book.
 4. Number your answers exactly as the questions are numbered.
 5. Start each section on a new page.
 6. It is in your own interest to write legibly and to present your work neatly.
-

ΤΜΗΜΑ 1 ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ**ΕΡΩΤΗΣΗ 1 Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω κείμενο και να ολοκληρώσεις τις δραστηριότητες που ακολουθούν:****Μαξ Φερστάπεν: Ποιος είναι ο νέος 24χρονος Παγκόσμιος Πρωταθλητής της F1**

Αν και μόλις 24 ετών, ο Ολλανδός σούπερ-σταρ της Red Bull Racing σταμάτησε την πορεία του Λούις Χάμιλτον προς την κατάκτηση του 8ου Παγκοσμίου Πρωταθλήματος, ένα επίτευγμα που θα κατέρριπτε το ρεκόρ των 7 πρωταθλημάτων του Μάικλ Σουμάχερ. Ο Χάμιλτον, εξαιτίας του Φερστάπεν, είναι τώρα αναγκασμένος να περιμένει ως το τέλος της επόμενης σεζόν προκειμένου να διαπιστώσει εάν θα γίνει αυτός ο πρώτος οδηγός στην ιστορία του σπορ με 8 παγκόσμιους τίτλους.

Ο Χάμιλτον που έχει κατακτήσει 7 τίτλους και 103 νίκες στην καριέρα του ως σήμερα (πρώτος, με διαφορά 12 νικών από τον Σουμάχερ) ηττήθηκε εν τέλει από τον Μαξ Φερστάπεν. Ο Βρετανός Λούις είναι σήμερα 36 ετών. Ο Μαξ είναι μόλις 24 χρονών, λίγο μεγαλύτερος από ό,τι ήταν ο Χάμιλτον το 2008 όταν κατακτούσε εκείνος τον πρώτο του τίτλο στην F1 - και πάλι με ένα θρίλερ στον τελευταίο αγώνα.

Ο Μαξ Φερστάπεν είναι, λοιπόν, ο πρώτος Ολλανδός παγκόσμιος πρωταθλητής F1, αλλά όχι και ο νεότερος στην ιστορία του σπορ, καθώς κατατάσσεται μόλις τέταρτος βάσει του ηλικιακού κριτηρίου. Προηγούνται οι Σεμπάστιαν Φέτελ (23 ετών και 134 ημερών όταν πήρε τον πρώτο του τίτλο το 2001), Λούις Χάμιλτον (23 ετών και 300 ημερών το 2008), Φερνάντο Αλόνσο (24 ετών και 58 ημερών το 2005). Όμως, ο Φερστάπεν είναι ο νεότερος νικητής στην ιστορία του σπορ, αφ' ότου τερμάτισε πρώτος στο ισπανικό Γκραν Πρι του 2016. Τότε ήταν 18 ετών και 226 ημερών.



Ο Μαξ είναι επίσης ο νεότερος οδηγός αγώνων που έχει συμμετάσχει ποτέ σε αγώνα Φόρμουλα 1, καθώς ήταν μόλις 17 ετών και 166 ημερών όταν έλαβε μέρος στο Γκραν Πρι της Αυστραλίας, το 2015. Από τότε έχει συμμετάσχει σε 141 αγώνες F1, στους 13 από αυτούς εκκίνησε από την 1η θέση, έχει κερδίσει συνολικά σε 20 αγώνες και έχει ανέβει στο βάθρο 61 φορές.

[Από: < <http://www.protothema.gr>, με αλλαγές>]

1.1 Να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις, χρησιμοποιώντας ολοκληρωμένες προτάσεις:

- 1.1.1 Πού γεννήθηκε ο Μαξ και πόσων χρονών είναι; (2)
- 1.1.2 Ποιος δεν κατέκτησε το 8^ο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα της Φόρμουλα 1; (1)
- 1.1.3 Ποιος έχει το ρεκόρ των 7 πρωταθλημάτων; (1)
- 1.1.4 Από πού κατάγεται ο Λούις Χάμιλτον; (1)

- 1.1.5 Ποιος είναι ο νεότερος Παγκόσμιος Πρωταθλητής της Φόρμουλα 1; (1)
- 1.1.6 Πόσων χρονών ήταν ο Μαξ όταν άρχισε να συμμετέχει σε αγώνες Φόρμουλα 1; (1)
- 1.2 **Να γράψεις πλαγιότιτλους για την δεύτερη, την τρίτη και την τέταρτη παράγραφο του κειμένου.** (6)
- 1.3 **Να βρεις τα αντίθετα των παρακάτω λέξεων ή φράσεων στο κείμενο:**
- 1.3.1 συνέχισε (1)
- 1.3.2 η αρχή (1)
- 1.3.3 της προηγούμενης (1)
- 1.3.4 τελευταίος (1)
- 1.3.5 νίκησε (1)
- 1.3.6 ο γηραιότερος (1)
- 1.4 **Να συμπληρώσεις τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας το ρήμα της παρένθεσης στον σωστό τύπο της Απλής Υποτακτικής.**
- 1.4.1 Ο Μαξ Φερστάπεν ήθελε ... την πορεία του Χάμιλτον. (σταματάω) (1)
- 1.4.2 Ο Χάμιλτον θα περιμένει για ... αν θα μπορέσει να γίνει ο πρώτος οδηγός με 8 παγκόσμιους τίτλους. (βλέπω) (1)
- 1.4.3 Ο Χάμιλτον, το 2008 ήθελε ... τον πρώτο του τίτλο. (κατακτώ). (1)
- 1.4.4 Ο Μαξ σκόπευε ... αν θα κέρδιζε το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα. (πανηγυρίζω) (1)
- 1.5 **Να συνδέσεις τις παρακάτω προτάσεις με το «ο οποίος – η οποία – το οποίο» στον σωστό τύπο.**
- 1.5.1 Ο Μαξ Φερστάπεν είναι 24 ετών. Ο Μαξ Φερστάπεν σταμάτησε την πορεία του Χάμιλτον προς την κατάκτηση του 8^{ου} Παγκοσμίου Πρωταθλήματος. (1)
- 1.5.2 Ο Χάμιλτον πρέπει να περιμένει ως το τέλος της επόμενης σεζόν. Ο Χάμιλτον θέλει να γίνει ο πρώτος στην ιστορία του σπορ με 8 παγκόσμιους τίτλους. (1)

[25]

ΕΡΩΤΗΣΗ 2

Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω κείμενο και να ολοκληρώσεις τις δραστηριότητες που ακολουθούν.

100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή

100 χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την Μικρασιατική καταστροφή, τη μεγαλύτερη ίσως εθνική συμφορά στη ιστορία του Ελληνισμού. 100 χρόνια μνήμης για τη βίαιη και βάρβαρη απομάκρυνση από την πατρογονική γή ενός ακμαίου Ελληνισμού 2.500.000 ανθρώπων που περίπου το 1.000.000 από αυτούς εξοντώθηκε με τραγικό τρόπο. Η Μικρασιατική Καταστροφή του 1922, ήταν το τέλος στο όνειρο της *Μεγάλης Ιδέας* που προσέβλεπε στην επανένωση όλων των εδαφών *...της καθ' ημάς Ανατολής...* που κατοικούσαν από αρχαιοτάτων χρόνων από Έλληνες. Με την καταστροφή αυτή, ξεριζώθηκε η μακραίωνη ελληνική παρουσία στην περιοχή με τον πιο δραματικό τρόπο.

Η Μικρασιατική καταστροφή ήταν η κατάληξη της Μικρασιατικής εκστρατείας που ξεκίνησε τον Μάιο του 1919 και έληξε τραγικά τον Αύγουστο του 1922. Οι περισσότεροι ιστορικοί ερευνητές, θεωρούν την εκστρατεία αυτή ως επέκταση του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, όπου οι νικήτριες συμμαχικές δυνάμεις χρησιμοποίησαν την Ελλάδα για να προωθήσουν τον διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που είχε παρακμάσει.



«Η πτώση της Κωνσταντινούπολης για το έθνος μας, δεν είχε τόση σημασία, όπως η έξοδος του ελληνισμού από τη Μικρασία. Ένα φοβερό πράμα... Στην άλωση της Πόλης το ελληνικό στοιχείο παρέμεινε στα πατρογονικά εδάφη. Το '22 ξεκληρίστηκε ο ελληνικός πολιτισμός και το ελληνικό πνεύμα απ' ολόκληρη την Ανατολία» όπως λέει η Διδώ Σωτηρίου

Όλοι θέλουμε την ειρήνη ανάμεσα σε γειτονικά κράτη και πρέπει να καλλιεργούμε τη φιλία μεταξύ των λαών. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να διαστρεβλώνουμε την Εθνική μνήμη. Στην παραλία της Σμύρνης υπήρξε καταστροφή, όλεθρος, θρήνος και οδυρμός. Ναι, οι απλοί Τούρκοι πολίτες ήταν φίλοι με τους Έλληνες και πολλοί από αυτούς τίμησαν τη φιλία τους και προσπάθησαν να βοηθήσουν. Ήταν όμως πολλοί και εκείνοι που έγιναν έρμαιο του τυφλού εθνικιστικού φανατισμού που καλλιεργήθηκε από τους ηγέτες τους και μετατράπηκαν σε άγρια θηρία που διψούσαν για αίμα.

Οι μεγάλες ιδέες και τα οράματα είναι αυτά που καθορίζουν την υπεραξία ενός λαού. Η μνήμη όμως δεν πρέπει να σβήνει. Η ιστορία επαναλαμβάνεται και η μνήμη μπορεί να μας διδάξει πώς να αποφύγουμε τα λάθη του παρελθόντος. Μόνον έτσι μπορούμε να προχωρήσουμε μπροστά, ατενίζοντας το μέλλον με αισιοδοξία και ελπίδα.

[Από: < <https://www.pemptousia.gr/>, με αλλαγές>]

2.1 Με βάση το παραπάνω κείμενο, να σημειώσεις αν οι παρακάτω προτάσεις είναι Σωστές ή Λάθος.

2.1.1 Η Μικρασιατική Καταστροφή θεωρείται ίσως η μεγαλύτερη εθνική συμφορά στην ιστορία του Ελληνισμού.

(1)

2.1.2 Περίπου 2.500.000 άνθρωποι εξοντώθηκαν με τραγικό τρόπο.

(1)

- 2.1.3 Με τη Μικρασιατική Καταστροφή ξεριζώθηκε η ελληνική παρουσία στην περιοχή εκείνη με τον πιο δραματικό τρόπο. (1)
- 2.1.4 Η Μικρασιατική εκστρατεία ξεκίνησε τον Μάιο του 1922. (1)
- 2.1.5 Η Μικρασιατική εκστρατεία θεωρείται ως μία επέκταση του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. (1)
- 2.1.6 Σύμφωνα με τη Διδώ Σωτηρίου η έξοδος του ελληνισμού από τη Μικρά Ασία είχε πιο πολλή σημασία από την πτώση της Κωνσταντινούπολης. (1)
- 2.1.7 Στην παραλία της Σμύρνης υπήρξε καταστροφή και όλεθρος. (1)
- 2.1.8 Δεν υπήρχαν απλοί Τούρκοι πολίτες που ήταν φίλοι με τους Έλληνες. (1)
- 2.1.9 Η μνήμη πρέπει να σβήνεται. (1)
- 2.1.10 Η ιστορία επαναλαμβάνεται και η μνήμη μπορεί να μας διδάξει πώς να μην επαναλάβουμε τα λάθη του παρελθόντος. (1)

2.2 Να αντιστοιχίσεις τις παρακάτω λέξεις με τις σημασίες τους. (5)

2.2.1	Η καταστροφή	A.	Το διώξιμο κάποιου από κάπου, η μετακίνησή του (πιο) μακριά
2.2.2	Η απομάκρυνση	B.	Η περίοδος απουσίας πολέμου.
2.2.3	Η παρουσία	Γ.	Η ικανότητα του εγκεφάλου να θυμάται, να συγκρατεί πληροφορίες και να τις ανακαλεί όποτε είναι αναγκαίο
2.2.4	Η μνήμη	Δ.	Η πρόκληση μεγάλων φθορών και αλλοιώσεων σε κάτι.
2.2.5	Η ειρήνη	Ε.	Το να βρίσκεται κάποιος κάπου, να είναι παρών.

(5)

2.3 Να συμπληρώσεις τα κενά με τα ρήματα της παρένθεσης στο σωστό πρόσωπο του Παρατατικού ή του Αορίστου.

- 2.3.1 Τον Σεπτέμβριο 100 χρόνια από τη Μικρασιατική καταστροφή. (συμπληρώνομαι) (1)
- 2.3.2 Οι Έλληνες ... στη Μικρά Ασία από τα αρχαία χρόνια. (ζω) (1)
- 2.3.3 Το 1922 ... ο ελληνικός πολιτισμός της Μικρασίας. (εξοντώνομαι) (1)
- 2.3.4 Κάποιοι Τούρκοι, πάντα ... τους Έλληνες. (βοηθώ) (1)
- 2.3.5 Ο Κεμάλ Ατατούρκ ... ο πρώτος Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Τουρκίας. (γίνομαι) (1)

2.4 Να ενώσεις τις παρακάτω στήλες για να σχηματίσεις Υποθετικούς λόγους.

2.4.1	Αν η Σμύρνη δεν είχε καταστραφεί το 1922	A.	θα κάνουμε τα ίδια λάθη που κάναμε στο παρελθόν.
2.4.2	Αν ο ελληνικός πολιτισμός δεν είχε ξεκληριστεί	B.	δεν θα πέθαιναν τόσοι άνθρωποι στη Σμύρνη.
2.4.3	Αν οι συμμαχικές δυνάμεις είχαν υποστηρίξει τους Έλληνες	Γ.	δε θα προσπαθούσαν οι σύμμαχοι να τη διαμελίσουν.
2.4.4	Αν η ιστορική μνήμη σβήσει	Δ.	θα ζούσαν ακόμα οι Έλληνες εκεί.
2.4.5	Αν η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν είχε παρακμάσει	E.	το ελληνικό πνεύμα θα είχε παραμείνει στη Μικρασία.

(5)
[25]

ΕΡΩΤΗΣΗ 3

Να μελετήσεις προσεκτικά την παρακάτω αφίσα και να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις χρησιμοποιώντας ολοκληρωμένες προτάσεις.



ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

miktizoni.gr
axagias web radio> dytika
nea.gre-dytikiachaia.gr
ΕΠΗΜΕΡΟΤΗΤΑ & ΨΗΦΑΓΩΓΙΑ

westcity.gr

- 3.1 Πού και πότε έγινε το Αχαγιώτικο καρναβάλι; (2)
- 3.2 Πού μπορούσες να βρεις περισσότερες πληροφορίες για το καρναβάλι αυτό; (1)
- 3.3 Ποιοι ήταν οι χορηγοί επικοινωνίας; (2)
- 3.4 Τι μπορούσες να κερδίσεις αν συμμετείχες στο καρναβάλι; (1)
- 3.5 Υπό την αιγίδα τίνος Δήμου οργανώθηκε το καρναβάλι αυτό; (2)
- 3.6 Πώς ονομάζεται η συσκευή που βλέπουμε στην αφίσα; (1)
- 3.7 Πώς ονομάζεται το μουσικό όργανο που βλέπουμε στην αφίσα; (1)
- [10]**

Βαθμοί 60

ΤΜΗΜΑ 2

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΕΡΩΤΗΣΗ 4

Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω γνωστό κείμενο και να απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

ΔΥΟ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

1

Γιοχάννεσμπουργκ, 11-9-1968

Αγαπημένη μου Μαρία,

Χθες έλαβα το γράμμα σου το οποίο δε χόρταινα να διαβάζω με τα τόσα νέα. Λες να έχουμε κανένα ειδύλλιο Νίκου-Ισμήνης; Μακάρι, αν είναι για καλό. Ευχαριστήθηκα που είχες πολύ κόσμο στη γιορτή σου, αν και καλοκαίρι. Το δικό μου δώρο θα το λάβεις τον Δεκέμβριο που προγραμματίζουμε να έρθουμε για διακοπές. Σε ευχαριστώ και για τα περιοδικά πάρα πολύ, δεν έπρεπε όμως να δώσεις τόσα χρήματα για ταχυδρομικά. Ο Γεράσιμος λέει, την επόμενη φορά να μην τα κλείσεις σε φάκελο, αλλά να τα κάνεις ρολό ώστε να φαίνονται περιοδικά, οπότε καταβάλλεις πολύ λιγότερα τέλη. Άρχισα να τα διαβάζω και θα τα “ξεκοκαλίσω” μέχρι να λάβω τα άλλα. Εδώ αργούν να έλθουν, μήνα και παραπάνω. Να φανταστείς ότι ούτε η προηγούμενη *Γυναίκα* υπάρχει ακόμη αλλά ούτε και το *Πάνθεον* της 26^{ης} Ιουλίου. Πάντως χρέωνέ με ό,τι ξοδεύεις γι αυτά. Έγραψα του Βασίλη επίσης. Είχε ανησυχήσει και μας τηλεφώνησε, αν κάτι δεν πηγαίνει καλά να γυρίσω πίσω με τα παιδιά. Του έγραψα ότι χρειάστηκε να επισκεφτώ γιατρό τρεις φορές. Γιατί πράγματι ήμουν άσχημα από μελαγχολία, κι αυτό όχι λόγω νοσταλγίας όσο γιατί δεν υπάρχει τρόπος να ασχοληθώ με κάτι. Δεν ξέρεις, Μαρία, πώς αργούν να περάσουν οι ώρες, όταν κοιτάς συνέχεια το ρολόγι. Μου έγινε εφιάλτης, και το πρωί ξυπνάω με την ιδέα ότι δεν έχω τι να κάνω. Ο γιατρός μου έδωσε ηρεμιστικά αλλά δε με βοηθάν και πολύ. Έτσι από σήμερα ο Γεράσιμος με πήρε στη δουλειά. Άρχισε να μου μαθαίνει τα διάφορα μηχανήματα, τηλέτυπα κτλ. Ελπίζω να τα καταφέρω δεν είναι δύσκολα, τουλάχιστον να ξεχνιέμαι. Πες του Βασίλη ότι τώρα πηγαίνω καλύτερα, και με τη σκέψη ότι θα εργάζομαι θα ησυχάσουν τα νεύρα μου. Ελπίζω να πάρω και λίγο βάρος γιατί έχω ήδη χάσει τρία κιλά. Είμαι τώρα 49. Αυτή τη στιγμή έχουμε μεσημβρινή διακοπή. Σου γράφω από το γραφείο. Γράφε μου όσο μπορείς πιο συχνά, τα γράμματά σου μου δίνουν αισιοδοξία, τα νέα σας που μαθαίνω. Έγραψα χτες και της μαμάς. Χάρηκα που ο μπαμπάς πάει καλύτερα. Πες της Ρίας ότι στο γράμμα της θα απαντήσω αύριο. Η Ζωή τι κάνει; Στο φλυτζάνι μου είπαν για ένα στεφάνι. Ποια θα παντρευτεί πρώτη εσύ ή εκείνη; Περιμένω να ακούσω ευχάριστα. Οι μικρές σου στέλνουν φιλιά. Κάθε μέρα σας θυμούνται όλους και σας αναφέρουν. Βλέπεις δεν έχουν παιδιά να παίξουν στο σπίτι και όλο για την Αθήνα μιλάνε μεταξύ τους. Σε αφήνω για να συνεχίσει ο Γεράσιμος.

Σε φιλώ
Χαρά

Μαρία, ευχαριστώ για τη γραβάτα. Οι κοπέλες του γραφείου λένε ότι είναι πολύ sexy. Οι καημένες συγχέουν εξόφθαλμα πράγματα! Παρακάλεσε τον Γιώργο να ρωτήσει πόσο πιάνουν εκεί οι movie camera Canon auto zoom 814 και 1214. Γράψε μου.

σε όλους
Jerry

2

Γιοχάννεσμπουργκ 31-3-1969

Αγαπημένε μου Λουκά

Για μένα τώρα εδώ ένα γράμμα είναι μεγάλη υπόθεση και ιδίως από δικά μου πρόσωπα. Παρόλο που στην αρχή έρχονταν στιγμές που νόμιζα ότι δε θα μπορέσω να ζήσω σ' αυτή τη χώρα, τώρα έχω βρει κάποιο ρυθμό και είμαι καλύτερα. Πρέπει πάντως να συνεχίσω τα χάπια που μου έδωσε ο γιατρός για τα νεύρα. Με στενοχωρεί το σχολείο των παιδιών, θα ξεχάσουν τα ελληνικά, κάνουν μόνο μία ώρα την ημέρα και εκείνη όχι κανονικά. Στα αγγλικά πηγαίνουν καλά. Γράψε μου τη γνώμη σου· η Μαρία λέει ότι φτάνει να μορφωθούν και δεν έχει σημασία σε ποια γλώσσα. Στείλε μου κανένα βιβλίο, κατάλληλο για μένα, όχι βαρύ, τους *Πάνθεους* τους τελείωσα. Της Άννας της αρέσει επίσης να διαβάζει, της πήρα κάτι από εδώ, αλλά δεν έχουν βέβαια και σπουδαία πράγματα. Η Κωνσταντίνα δεν έμαθε ακόμα να γράφει. Τα είπε πάντως της Άννας να σου γράψει αυτό που θέλει. Ο Γεράσιμος είναι καλά. Πολλές ευθύνες μέχρι να οργανωθεί το γραφείο και συχνά έχω την εντύπωση ότι του φορτώσαμε κι εμείς παραπανίσιες σκοτούρες έως ότου τακτοποιηθούμε. Στην Καλλιόπη χαιρετισμούς, αν τη βλέπεις ακόμη.

Από όλους μας πολλά φιλιά
Χαρά

Θεΐε Λουκά,

Σήμερα διάβασα το γράμμα σου. Εμένα μου αρέσει η Νότια Αφρική. Και να σου πω γιατί μου αρέσει. Πρώτον το Σάββατο δεν έχουμε σχολείο. Διάβασα ένα βιβλίο, *Στα χρόνια της σκλαβιάς* του Αλέξη Δαφνομήλη, και μου άρεσε πολύ. Θέλω να μου στείλεις ένα βιβλίο, στα χρόνια μου, από τους βυζαντινούς χρόνους. Τα *κάστρα του Μωριά* το έχω διαβάσει. Η Κωνσταντίνα θέλει να της στείλεις ένα βιβλίο με παραμύθια και εικόνες.

Σε φιλούμε και οι δύο
Θ. Βαλτινός

- 4.1 Σε ποια πόλη έχει μεταναστεύσει η Χαρά; (2)
- 4.2 Με ποιους αλληλογραφεί σ' αυτά τα γράμματα η Χαρά; (2)
- 4.3 Πότε θα λάβει η Μαρία το δώρο της Χαράς και γιατί; (2)
- 4.4 Γιατί νομίζεις ότι είναι σημαντική για τη Χαρά η επικοινωνία με τα αγαπημένα της πρόσωπα; (2)
- 4.5 Τι καταλαβαίνεις από τον τρόπο που γράφει ο Γεράσιμος; (3)
- 4.6 Σύμφωνα με το δεύτερο γράμμα, ποιο θέμα φαίνεται να απασχολεί τη Χαρά; (4)

4.7 Οι χαρακτήρες του αποσπάσμάτος μας είναι: Η Χαρά, ο Γεράσιμος και η Άννα. Να γράψεις σε ποιον αντιστοιχεί η κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις.

4.7.1 Της αρέσει που δεν έχει σχολείο το Σάββατο. (1)

4.7.2 Υποφέρει από μελαγχολία. (1)

4.7.3 Έχει πολλές ευθύνες στη δουλειά. (1)

4.7.4 Λέει ότι η Μαρία δεν πρέπει να κλείσει τα περιοδικά σε φάκελο. (1)

4.7.5 Ζητά από τον Λουκά ένα βιβλίο κατάλληλο για την ηλικία της. (1)
[20]

ΕΡΩΤΗΣΗ 5

Να διαβάσεις προσεκτικά το παρακάτω γνωστό διήγημα και να απαντήσεις στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

ΜΕ ΤΟ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ

Τηλεφώνησε στη γυναίκα του ότι, λόγω μιας ξαφνικής βλάβης που έπαθε το αμάξι τους – είχε σπάσει η ντίζα του συμπλέκτη-, θα πήγαινε με το λεωφορείο. Λίγο αργότερα ο κύριος Μ., αστυνομικός διευθυντής των ΜΑΤ, που διένυε το μεσοδιάστημα των καλοκαιρινών του διακοπών, ξεκινούσε μες στο καταμεσήμερο για το παραθαλάσσιο προάστιο στ' ανατολικά της πόλης.

Στην αφετηρία, ο υπάλληλος, υπομειδιώντας σαρκαστικά, του έκανε νόημα να στριμωχτεί στην ουρά, όπου τον πήρε αμέσως σβάρνα ένα πολυθόρυβο τσούρμο ανθρώπων. Ο κύριος Μ., που είχε πολλά χρόνια να πατήσει το πόδι του σε λεωφορείο αυτής της γραμμής, ένιωσε τον εαυτό του να υφαρπάζεται, ν' ανυψώνεται από 'να δυνατό κύμα και τέλος να ξεβράζεται, ζουλιγμένος στη μέση του ανθρωποσωρού, μπροστά στον εισπράχτορα. Έπιασε το αυτί του τη σιγανή φωνή μιας γυναίκας, που παραπονιόταν δίπλα του πως οι μυρωδιές του ιδρώτα της έφερναν ξινίλα, κι έβαλε το χέρι του πάνω στις μεγάλες στάμπες που είχαν ποτίσει το πουκάμισό του, σα να 'θελε να τις κρύψει.

Μετά το πρώτο ξάφνιασμα, άρχισε τις σκέψεις. Όλο αυτό το ανθρωπολόι γύρω του το αποτελούσαν, χωρίς αμφιβολία, πρόσφυγες. Τους γνώριζε από την κοψιά τους, διάβαζε τις φάτσες τους, άκουγε τις φωνές τους. Τον έσπρωξαν κι άλλο και προχώρησε στο βάθος. Πήρε το μάτι του μια άδεια θέση, βιάστηκε να κάτσει, αλλά την τελευταία στιγμή είδε πεταγμένο πάνω στο κάθισμα ένα τσαλακωμένο πεντακοσάρικο. “Κάθονται”, του είπε κοφτά ένας τύπος, με τετράγωνο σαγόνι. Χειρονομούσε σ' ένα φίλο του, πίσω του, κι εκείνος του έγνεφε συνωμοτικά. Ο κύριος Μ. κούνησε το κεφάλι του και κρεμάστηκε από τα λουριά πάνω από την καπαρωμένη θέση. Του ερχόταν να γελάσει.

Σκέφτηκε το μάκρος της διαδρομής και τα γόνατά του λύγισαν. Θα μπορούσε ασφαλώς να επικαλεστεί την κοινή λογική ή οτιδήποτε άλλο (κάτι θα έβρισκε), για να αποδείξει στον τύπο με το ταυρίσιο κορμί ότι αυτό που έκανε δεν ήταν σωστό. Κάποιος άλλος στη θέση του μπορεί και να νευρίαζε ή, στην ανάγκη, να έκανε ακόμα και χρήση του αξιώματός του, όμως ο κύριος Μ., μόνο που του πέρασε αυτή η σκέψη, ένιωσε αλλεργία. Ποτέ δε θα έπεφτε τόσο χαμηλά. Στο κάτω κάτω, έβρισκε τη συμπεριφορά του πρόσφυγα γνήσια ρωμέικη και μάλλον διασκεδαστική. [...] Έτσι, περίμενε υπομονετικά και όταν ο χοντρολαίμης φίλος του εμφανίστηκε, παραμέρισε να καθίσει, κι ας ήταν αρκετά χρόνια νεότερός του.

Σε λίγο ξεκίνησαν. Μπροστά του, στο σημείο που βρισκόταν η φυσούνα του λεωφορείου, μια ζωηρή παρέα νεαρών σχημάτιζε κύκλο. Μελετούσε τα ρούχα τους, τις κινήσεις, τις εκφράσεις του προσώπου τους, που άλλαζαν διαρκώς. Οι περισσότεροι φορούσαν φτηνά πουκάμισα, σκούρα ή πολύχρωμα, που κρέμονταν έξω από τα παντελόνια, ή τα φαρδιά σαλβάρια τους, μακό σταμπωτά μπλουζάκια και ξώφτερνα πέδιλα ή σαγιονάρες. Πιαστήκανε στις πλάκες και τα χωρατά. Ένα τεράστιο μαγνητόφωνο που κουβαλούσε κάποιος στον ώμο του, έπαιζε σαν δαιμονισμένο αμερικάνικη χορευτική μουσική. [...]

Από πού είχαν ξεφυτρώσει όλα αυτά τα παιδιά, αυτός ο καινούριος κόσμος, αναρωτιόταν συχνά. Πολλούς τους φόβιζε η κατάσταση που είχε δημιουργηθεί ξαφνικά, τα τελευταία χρόνια. Άλλοι πάλι λέγαν πως ήταν φυσιολογικά αναμενόμενο αυτό το ορμητικό

προσφυγικό ξέσπασμα, ύστερα από τις αλλαγές και όλη την ανακατωσιά στις ανατολικές χώρες. Πιο αναμενόμενο μάλιστα από άλλοτε – γιατί δεν ήταν, βέβαια, ιστορικά άγνωστο το φαινόμενο. Το θέμα ωστόσο ήταν άλλο, σκεφτόταν ο κύριος Μ., που παρακολουθούσε τα γεγονότα ως θεατής, και δε διέθετε κανένα άλλο ιδιαίτερο τεκμήριο φυλετικής συγγένειας μαζί τους. Ποιος ή ποιοι μπόρεσαν να ψυχανεμιστούν, όταν έπρεπε, τις συνέπειες, ώστε να προλάβουν, έγκαιρα, να κάνουν κάτι; Κι αυτά που έγιναν έστω μετά, ήταν όσα έπρεπε να γίνουν; Και τι θα γινόταν τώρα με αυτά τα παιδιά που ψάχναν στα τυφλά μια θέση στον ήλιο, μια δουλειά, μια ταυτότητα;

Έβλεπε το προσφυγικό κύμα που φούσκωνε κι έσκαζε γλείφοντας τις παρυφές της πόλης, μα σταματούσε εκεί, χωρίς να καταφέρνει να γλιστρήσει και στο εσωτερικό της, στη ζωή της. Η κοινωνία αυτής της πόλης έμοιαζε να περιφρουρεί ζηλότυπα τα άδυτά της, ενώ κρατούσε για τους πρόσφυγες κλειστή ακόμα και την πίσω πόρτα. Στη γειτονιά του είχανε πιάσει όλα τα υπόγεια, μέχρι και το ρημαδιακό της γωνιάς, με τους μισογκρεμισμένους σοβάδες, και αργά το σούρουπο, βγάζαν στο κατώφλι τους μια δυο καρέκλες ή κάθονταν στο κότσι δίπλα στο πεζοδρόμιο και κουβέντιαζαν ώρες ατέλειωτες για χαμαλοδουλειές. Αν πέρναγες από μπροστά τους, σε κοίταζαν στα μάτια κι έλεγαν πρώτοι «καλησπέρα». Συχνά, πίσω από τα μισόκλειστα παράθυρα των σπιτιών τους ανέβαινε ένας σκοπός λυπητερός -τραγουδούσαν οι ίδιοι- ή έβαζαν στο πικάπ ένα αλέγρο ρώσικο τραγούδι. Από τα δωμάτια, όπου κοίμιζαν τα παιδιά τους, αναδινόταν μια βαριά μυρωδιά υγρασίας και μούχλας. Κάποτε, θυμόταν ο κύριος Μ., έμενε κι εκείνος σε μια υπόγεια, πατωμένη κάμαρη που μύριζε μούχλα. Στο μεταξύ, όμως, η ελληνική κοινωνία είχε αλλάξει και μόνο αυτοί μοιάζανε τώρα σαν να μην το είχανε πάρει χαμπάρι. Δημιούργησαν τη νέα φτωχολογιά· μπαίνουν και στοιβάζονταν στ' ανήλια υπόγεια και τις χθαμαλές κάμαρες του αλλοτινού καιρού, απ' όπου, λίγο πολύ, τα είχαν καταφέρει να ξεγλιστρήσουν οι ντόπιοι.

Μήπως πόσοι από τους τελευταίους δεν είχαν αποκτήσει στο μεταξύ το δικό τους αυτοκινητάκι και πόσοι τάχα ακόμη προτιμούσαν να μπαίνουν στα λεωφορεία, για να πάρουν το μπάνιο τους στα θολόνερα των προαστίων; Αυτό γινόταν παλιά, όταν ο κύριος Μ. ήταν νεαρό παιδί. Ήταν απόλαυση τότε να κάνεις τη διαδρομή, με το μοτοράκι, από τον Πύργο στις απέναντι ακτές, διασχίζοντας τα γαλανά νερά του κόλπου. Γιατί τότε ακόμη ήταν τόσο καθαρά, που μπορούσες να διακρίνεις στον πάτο τους τα τρόχαλα και τα κοχύλια. Ύστερα η πόλη άπλωσε τα πλοκάμια της, ξέρασε τη βρομιά της και τα νερά μαγαρίστηκαν ως πέρα, το μεγάλο ακρωτήριο. Ο κόσμος άρχισε να πιστεύει πως κανένας βιολογικός δε θα έκανε το θαύμα του, τα μπάνια αραιώσαν ή σταμάτησαν εντελώς για τους πολλούς, ας μπήκε η αστική συγκοινωνία ως την άλλη άκρη. Κι έπρεπε να περάσουν είκοσι χρόνια και παραπάνω -μερικοί εγκαταστάθηκαν κιόλας εδώ, βρίσκοντας τα νοίκια κοψοχρονιά-, για να γνωρίσουν αυτές οι ακτές μια καινούρια άνοιξη. Καλά τους έλεγε αυτός παιδιά μιας άλλης εποχής. Στο μεταξύ οι ντόπιοι, από καιρό, είχαν σκαπετήσει τον γήλοφο της Καρδίας και ξαμοληθεί προς τη Χαλκιδική.

Κρεμασμένος πάνω από τους ώμους του χοντρολαίμη πρόσφυγα, με το βλέμμα του να βουτάει στο πράσινο της Γεωργικής Σχολής, ο κύριος Μ. συλλογιζόταν τι έπρεπε να γίνει. Δεν είχε έτοιμη καμιά μαγική συνταγή, αλλά ήξερε πως έπρεπε να βρεθεί μια λύση. Οι άνθρωποι αυτοί έρχονταν σε μια χώρα που την έβλεπαν σαν πατρίδα τους και, λίγο πολύ, σαν επίγειο παράδεισο· οι συνθήκες όμως που αντιμετώπιζαν, τους έσπρωχναν συχνά στην απόγνωση, την πορνεία, τα ναρκωτικά. Δεν του άρεσε καθόλου να τους βλέπει γύρω του παρατημένους στο έλεος της τύχης τους, κακοπαθημένους ή κυνηγημένους. [...]

Μήπως παραήταν καλοπροαίρετος; αναρωτήθηκε και τίναξε με μια κίνηση το κεφάλι του προς τα πίσω. Ίσως, με όλη την κούρασή του πάντως, ένιωθε άνετα ανάμεσά τους, υπομένοντας ευχάριστα την ασταμάτητη βαβούρα τους. Ένας νεαρός προωθήθηκε δίπλα του, με δυο κοπέλες να τον ακολουθούν. Η μια μελαψή, με γυριστά ματόκλαδα, φορούσε ψάθινο καπέλο με μαύρη κορδέλα κι ένα ψεύτικο άσπρο τριαντάφυλλο στο μπορ, και κρεμιόταν στο μπράτσο του νεαρού. Παίρνανε ανοιχτά τη στροφή έξω από το αεροδρόμιο. Ξαφνικά του πέρασε μια σκέψη, από τις πιο παράξενες και εξωφρενικές που γεννιούνται συχνά μες στο μυαλό του. Αν κάτι συνέβαινε, κι έπρεπε αναγκαστικά, από 'δω και πέρα, να επιβιώσουν μόνοι τους, μακριά από τον υπόλοιπο κόσμο, οι επιβάτες αυτού του συγκεκριμένου λεωφορείου, τι θα γινόταν; Θα τα κατάφερναν άραγε να δημιουργήσουν και να συντηρήσουν έναν υγιή, αξιοπρεπή και αυτεξούσιο πυρήνα ζωής; Παρόμοιες σκέψεις έκανε -ήταν φανερό- όταν καμιά φορά ένας οίστρος αισιοδοξίας, ρομαντικός κι ίσως γι' αυτό λιγάκι ανεδαιφικός ή και ανώφελος, τον κυρίευε. Δεν μπόρεσε να μη θυμηθεί εδώ τα λόγια ενός παλιότερου σοφού κυβερνήτη του έθνους που είχε πει, μιλώντας πάλι για τους πρόσφυγες, πως αποτελούν πληθυσμό που διαθέτει “υπέροχο ανθρώπινο υλικό”. Ναι, συμφωνούσε κι αυτός, ασφαλώς θα τα κατάφερναν. Είχανε κάτι από την αρετή των προγόνων μέσα τους αυτά τα παιδιά. Είχαν τη νιότη και την υγεία, ας έκρυβαν τ' αθλητικά κορμιά τους μέσα σε άβολα ρούχα. Ενώ αυτός είχε αρχίσει να κάνει στομάχι. Το κοίταξε μια στιγμή μελαγχολικά, περνώντας το χέρι του ανάλαφρα πάνω του, κι αποφάσισε να μη φάει το μεσημέρι, θα άρχιζε δίαιτα [...].

Έπειτα από στάσεις κατέβηκε. Η θορυβώδης παρέα θα συνέχιζε την πορεία της. Το πουκάμισό του ήταν μούσκεμα στον ιδρώτα. Μόλις πάτησε το πόδι του στη γη, κάτι απασφαλίστηκε μέσα του. Χαλάρωσε.

Έτσι ένιωθε τη στιγμή που έμενε μόνος του, αποχωρώντας από το γραφείο του. Το κακό ήταν πως, όταν βρισκόταν με κόσμο, τον πλάκωνε ένα σφίξιμο, κι ένιωθε μονίμως σα να 'ταν εν υπηρεσία - κι ας είχε άδεια, όπως τώρα. Ένα πράγμα ακατανόητο, που δεν μπορούσε να το κοντρολάρει, λες και βρισκόταν σε διαρκή επιφυλακή. Τέλος πάντων. Προχώρησε μέσα απ' την πλατεία ατενίζοντας την άπλα της θάλασσας - ακύμαντο μπλε ως εκεί που έφτανε το μάτι.

Έφτασε στο ισόγειο διαμερισμάκι του -δυο καμαρούλες όλο κι όλο- με μια μικρούλα αυλή μπροστά και σωριάστηκε ψόφιος σε μια καρέκλα, κάτω από τον ίσκιο της μιμόζας. Πήρε μια δυο βαθιές ανάσες· αυτό που τον ανακούφιζε εδώ ήταν ο αέρας. Η γυναίκα του βγήκε και τον χαιρέτησε.”

Ένας γέρος εμφανίστηκε, καμπουριασμένος, μπρος στην πόρτα του. “Τι δέντρο είν' αυτό;”, τον ρώτησε.

“Μιμόζα”. Ο γέρος δεν είχε ακούσει κι αναγκάστηκε να το επαναλάβει.

“Νόμιζα πως ήταν ελιά”, του είπε ο γέρος. “Μυρίζει όμορφα”, πρόσθεσε μετά.

Τον έβλεπε που το παρατηρούσε με προσοχή. Το δέντρο είχε ξεπεταχτεί, σαν από θαύμα, σε ένα παρτέρι ενάμισι μέτρο. Ποτέ δεν είχε φανταστεί ότι θα ψήλωνε τόσο· φορτωμένο ανθούς, έγερνε πιο βαρύ από τη μια μπάντα, έτοιμο να ξηλώσει το κάγκελο του φράχτη.

“Τα λουλούδια του είναι κίτρινα”, μουρμούρισε ο γέρος.

“Είχατε τέτοια στα δικά σας χώματα;”, τον ρώτησε, γιατί κατάλαβε αμέσως πως ήταν πρόσφυγας. Απ' το θλιμμένο βλέμμα του το κατάλαβε, που τον έτρωγε μια κρυφή νοσταλγία.

“Καράμισι...”, ψέλλισε αργά, με αφηρημένο ύφος ο γέρος, προφέροντας έντονα παχύ το σίγμα. Με σπασμένη προφορά άρχισε να του εξηγεί πως τα φύλλα του μοιάζαν σαν της

πορτοκαλιάς, μόνο που ήταν λίγο πιο γυαλιστερά. Ο κορμός του, όχι πολύ μεγάλος, σαν της μηλιάς, και τα λουλούδια του άσπρα, μικρά και μυρωμένα. Φέραν κι εδώ, του είπε, να σπείρουν. Τέτοια εποχή ο καρπός του γινόταν σαν το βυssινοκέρασο. Τα στέγνωναν εκεί, τα ξέραιναν και τα πουλούσαν. Αλλά εδώ, τα δέντρα χαλάσανε· τα έφαγε το σκουλήκι, το έντομο...

Φαινόταν σα να μιλούσε μόνος του, ανοιγοκλείνοντας τα ξέθωρα γαλάζια μάτια του, όπου ο κύριος Μ. ήταν σε θέση να διακρίνει ένα κομμάτι από το άλλο γαλάζιο που κρύβει μέσα του κάθε άνθρωπος, τσαλαπατημένο. Σταμάτησε απότομα, σα να 'χε ήδη πει πολλά.

“Ελα μέσα να κάτσεις, παππού, να πιείς καφέ”, του πρότεινε, κι εκείνος αρνήθηκε. Πήγε μόνο να τσακίσει ένα κλαδάκι, κι ο κύριος Μ. τον παρότρυνε ευγενικά να το κάμει.

Ο γέρος έφερε το κλαδάκι στη μύτη του. Μετά, κουνώντας αργά το κεφάλι του και μ' ένα ευχαριστημένο ύφος, συνέχισε το δρόμο του. Ο κύριος Μ. τον παρακολουθούσε, ώσπου μάκρυνε σκυφτός κι έστριψε στη γωνία. Του θύμιζε μια φωτογραφία που είχε δει στις εφημερίδες: ένας γέροντας, ξεριζωμένος, από το Σοχούμι της Γεωργίας, που κουβαλούσε όλα τα υπάρχοντά του -μια βαλίτσα κι ένα στρώμα στην πλάτη του- κι είχε διπλωθεί το σώμα του από το βάρος.

Είπε στη γυναίκα του να μην του ετοιμάσει τραπέζι, γιατί δεν πεινούσε. Επιθεωρώντας μελαγχολικά το στενό παρτέρι, στη βάση της μιμόζας, σκεφτόταν να πάρει έναν υπνάκο και να σηκωθεί μετά να φροντίσει τα λουλούδια του.

Τ. Καλούτσας

5.1 Να σημειώσεις ποια από τις δύο επιλογές που δίνονται είναι η σωστή:

5.1.1 Στο διήγημα, ο κύριος Μ...

- A. έπαιρνε κάθε μέρα το λεωφορείο αυτής της γραμμής.
- B. είχε πολύ καιρό να πάρει το λεωφορείο αυτής της γραμμής.

5.1.2 Μία ζωηρή παρέα νεαρών σχημάτιζε κύκλο...

- A. στο σημείο που βρισκόταν η φυσούνα του λεωφορείου.
- B. στο σημείο που βρισκόταν ο οδηγός του λεωφορείου.

5.1.3 Η κοινωνία της πόλης...

- A. κρατούσε για τους πρόσφυγες κλειστή ακόμα και την πίσω πόρτα.
- B. κρατούσε για τους κατοίκους της κλειστή ακόμα και την πίσω πόρτα.

5.1.4 Το βλέμμα του κυρίου Μ. βουτούσε...

- A. στο πράσινο της Γεωργικής Σχολής.
- B. στο πράσινο της θάλασσας.

5.1.5 Ο κύριος Μ. πρότεινε στον γέρο...

- A. να βγει έξω στον κήπο, να κάτσει και να πιει τσάι.
- B. να έρθει μέσα, να κάτσει και να πιει καφέ.

(5)

5.2 Για ποιο λόγο θα πήγαινε με το λεωφορείο ο κύριος Μ. τη μέρα εκείνη; (1)

5.3 Τι συνάντησε ο κύριος Μ. όταν έφτασε στην αφετηρία των λεωφορείων; (1)

- 5.4 Τι ανακαλύπτει ο κύριος Μ. μπαίνοντας στο λεωφορείο σχετικά με τη σύνθεση των επιβατών του; Να εξηγήσεις την απάντησή σου. (3)
- 5.5 Τι έκανε ο αλλοδαπός στο λεωφορείο και μας λέει ο αφηγητής ότι ο κύριος Μ. έβρισκε τη συμπεριφορά του γνήσια ρωμείκη; (3)
- 5.6 Τι φορούσαν οι νεαροί του λεωφορείου; (2)
- 5.7 Τι εμφανίστηκε ξανά στην Ελλάδα λόγω του τρόπου ζωής των προσφύγων; (2)
- 5.8 Πού οδηγούν οι δύσκολες συνθήκες της ζωής των προσφύγων, σύμφωνα με το διήγημα; (3)

[20]

Βαθμοί 40

Σύνολο βαθμοί 100